FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 33894
Nom: Història i gestió del patrimoni artístic
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Periode
1006 - Grau en Història de l'Art	Facultat de Geografia i Història	3	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1006 - Grau en Història de l'Art	Patrimoni Historicoartístic	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

ARCINIEGA GARCIA LUIS MANUEL

BESO ROS ADRIAN

RESUM

En aquesta assignatura es planteja analitzar la relació que s'estableix entre l'objecte artístic i la seua valoració social com a patrimoni a través de les diferents èpoques de la història. Quan un bé o conjunt de béns culturals rep una valoració patrimonial sorgeix llavors la necessitat de la seua gestió i conservació; aspectes que seran desenrotllats.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Coneixements bàsics d'història de l'art.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1006 - Grau en Història de l'Art

Actuar amb autonomia en l'aprenentatge, prenent decisions fonamentades en diversos contextos, emetent judicis sobre la base de l'experimentació i l'anàlisi i transferint el coneixement a noves situacions.

Aplicar coneixements sobre el mercat d'art en activitats relacionades amb el *anticuariado, galeries, taxació i
mecenatge

Aplicar diferents metodologies a l'anàlisi integral de l'obra d'art

Aplicar els coneixements adquirits en la formulació d'hipòtesi, realització de síntesi i formulació ordenada de
conclusions

Aplicar els coneixements adquirits en matèria de patrimoni a les problemàtiques actuals en la conservació i gestió del patrimoni historicoartístic i cultural

Aplicar els coneixements en gestió de col·leccions per a la realització d'inventaris, documentació, catalogació,
exposicions i difusió de l'art

Aplicar els coneixements sobre documentació, composició de materials i tècniques constructives en l'estudi i gestió
dels béns artístics mobles i immobles

Aplicar una metodologia científica per a qualsevol tipus d'actuació i de decisió en relació amb els coneixements d'Història de l'Art

Assumir la motivació per la qualitat a través d'un compromís ètic personal amb l'entorn professional

Capacitat d'anàlisi i de síntesi a partir de la informació procedent dels diversos continguts de la història d'art i la seua aplicació en l'activitat professional.

Capacitat de treball en equip i d'integració en equips multidisciplinaris d'altres àrees de coneixement

Capacitat per a elaborar i presentar de manera oral o escrita projectes de gestió relacionats amb les activitats professionals pròpies de la Història de l'Art

Capacitat per a elaborar i transmetre continguts, tant oral com escrita, a un públic tant especialitzat com no especialitzat

Capacitat per a interpretar l'entorn a partir de l'anàlisi, observació i deducció de la informació procedent d'obres artístiques produïdes al llarg de la història

Capacitat per aplicar eines informàtiques i ús de les xarxes que permeten l'establiment de contactes nacionals i internacionals.

Capacitat per a reconéixer la diversitat i multiculturalitat a través del coneixement i estudi d'altres cultures

Capacitat per a resoldre problemes que es presenten en l'exercici professional com a historiador/a de l'art o com a gestor/
a del patrimoni

Capacitat per a reunir i interpretar dades rellevants i emetre judicis que incloguen una reflexió sobre els aspectes de la
producció artística en les seues diferents facetes

Capacitat per dissenyar un projecte integral de gestió del bé artístic, des del seu coneixement fins a la seua explotació social.

Capacitat per expressar de forma oral i escrita en la llengua pròpia i almenys en una llengua estrangera.

Capacitat per presentar i exposar oralment i per escrit projectes de gestió i de discussió de tots els camps d'actuació de la història de l'art.

Capacitat per treballar en equip i integració en equips multidisciplinaris amb professionals d'altres àrees de coneixement.

Col·laborar eficaçment en equips de treball, assumint responsabilitats i funcions de lideratge i contribuint a la millora i desenvolupament col·lectiu.

Compromís amb els drets fonamentals referits a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

Coneixement de les coordenades espaciotemporals de la Història de l'Art

Coneixement de les principals bases de dades i fonts bibliogràfiques especialitzades

Coneixement del Patrimoni Històric Artístic

Coneixement del patrimoni historicoartístic.

Coneixement dels diferents llenguatges, procediments, i tècniques de producció artística al llarg de la història

Coneixement de museologia i museografia.

Coneixement sistemàtic i integrat del fet artístic, a través de l'anàlisi dels diferents llenguatges, procediments i tècniques de la producció artística al llarg de la història.

Conèixer i comprendre, des de l'àmbit de la titulació, les desigualtats per raó de sexe i gènere en la societat; integrar les diverses necessitats i preferències per raó de sexe i de gènere en el disseny de solucions i resolució de problemes.

Contribuir en el disseny, desenvolupament i execució de solucions que donen resposta a demandes socials, tenint en compte com a referent els objectius de desenvolupament sostenible.

Demostrar raonament crític i autocrític en l'àmbit de la titulació, considerant aspectes com ara l'ètica professional, els valors morals i les implicacions socials de les diverses activitats realitzades.

Desenvolupar activitats que faciliten la integració de les persones amb discapacitat.

Desenvolupar l'aprenentatge autònom i les habilitats necessàries que afavorisquen les relacions interpersonals

Desenvolupar un compromís amb els valors democràtics i la cultura de la pau en el marc de les activitats artístiques.

Elaborar estats de la qüestió a partir de la informació procedent de la documentació relativa a les obres artístiques

Emprar adequadament la terminologia i el vocabulari tècnic de la història de l'art

Expressar-se correctament, tant de forma oral com escrita, en qualsevol de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana.

Expressar-se de manera oral i escrita en la llengua pròpia.

Interpretar gràfics, fotografies, imatge en moviment, informàtica i materials de l'obra d'art, aplicant els coneixements instrumentals de la Història de l'Art

Motivació per la qualitat a través d'un compromís ètic personal amb l'entorn professional.

Prendre contacte directe amb les obres artístiques mitjançant visites als monuments històrics, museus i exposicions que mostren al públic aquest tipus d'obres.

Proposar solucions creatives i innovadores a situacions o problemes complexos, propis de l'àmbit de coneixement, per a donar resposta a les diverses necessitats professionals i socials.

Recognizing the importance of continuing education in order to update knowledge and contribute to the advancement of the humanities

Saber aplicar els coneixements bàsics de museologia i museografia en la gestió d'institucions museístiques.

Saber aplicar els coneixements instrumentals aplicats a la història de l'art per interpretar i manejar gràfics, fotografies, imatge en moviment, informàtica i materials de l'obra d'art.

Saber comunicar-se de manera efectiva, tant de manera oral com escrita, adaptant-se a les característiques de la situació i de l'audiència.

Saber elaborar estats de la qüestió a partir de la informació procedent de la documentació relativa a les obres artístiques.

Valoració de la producció artística sota la perspectiva de la sostenibilitat, forjant valors i actituds que contribuïsquen al desenvolupament sostenible de l'entorn.

Valorar la producció artística sota la perspectiva de sostenibilitat i igualtat entre les persones, que contribuïsca al desenvolupament dels valors democràtics i de la cultura de la pau

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

I. EL CONCEPTE DE PATRIMONI CULTURAL I LA SEUA FORMACIÓ HISTÒRICA

1. Història dels comportaments davant dels béns culturals fins a l'època contemporània
2. El canvi social i el naixement de la consciència de patrimoni nacional al segle XIX
3. El patrimoni com a disciplina. Aloïs Riegl
4. Del patrimoni historicoartístic als béns culturals

II. LA CONSERVACIÓ I LA RESTAURACIÓ

1. Mitjan segle XVIII i començaments del XIX: la creació de paradigmes: Stern i Valladier
2. França. La restauració històrica o en estil. Eugène E. Viollet-le-Duc
3. Illes Britàniques. La conservació (antirestauradora). John Ruskin
4. Itàlia. De gresol de corrents al *Restauro Scientifico* de Camillo Boito i Gustavo Giovannoni
5. Itàlia. La revisió conceptual de la postguerra. Cesare Brandi i la *Teoria del Restauro*; el *Restauro Critico*; el *Restauro Critico-Creativo*...
6. La restauració monumental a Espanya

III. LA TUTELA

1. Institucions en la defensa i la gestió patrimonial i les seues diferents tipologies documentals
2. Documents internacionals. Cartes d'Atenes (1931), de l'Haia (1954), de Venècia (1964), del *Restauro* (1972), de Toledo (1986), Carta Europea del Paisatge Cultural, etc.
3. Ordenament jurídic espanyol: Llei del Patrimoni Històric (1985) i legislació autonòmica
4. Categories patrimonials
5. Els instruments municipals de planejament urbanístic: catàlegs i plans especials
6. Investigació historicoartística: inventari i catàleg, informe historicoanalític, estudi previ i pla director

IV. LA DIFUSIÓ: OPORTUNITATS I PERILLS

1. Vies de difusió: de la lletra impresa a la digital
2. Turisme cultural
3. Interpretació del patrimoni
4. Educació patrimonial

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	45,00
Pràctiques a l'aula	15,00
Total hores	**60,00**

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	10,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	15,00
Estudi i treball autònom	30,00
Preparació de classes	10,00
Preparació d'activitats d'avaluació	20,00
Resolució de casos pràctics	5,00
Total hores	**90,00**

METODOLOGIA DOCENT

AFP1.- Classes de teoria. Classes síncrones amb exposició a càrrec del professorat i participació de l'estudiantat. Durant les exposicions del professorat s'intercalaran activitats pràctiques de comentari d'imatges, textos (literatura crítica o fonts històriques o historiogràfiques) i altres fonts audiovisuals per part de l'alumnat, relacionades amb els continguts impartits en eixe moment. Amb això es busca que l'alumnat puga relacionar a cada moment l'aprenentatge teòric amb l'exercici d'activitats que li permeten anar adquirint progressivament les habilitats i competències previstes. Per a aquestes activitats pràctiques inserides segons es desenvolupen els temaris, poden servir-se dels recursos digitals disponibles a l'Aula Virtual o en les pàgines web de la mateixa universitat, de museus o centres d'investigació. Recursos que permeten la localització, visualització i anàlisi de materials audiovisuals, bibliogràfics, documentals i didàctics. El seu ús implica el coneixement dels processos de cerca de la informació contrastada i selectiva.

AFP2.- Pràctiques. Contempla activitats pràctiques planificades i desenvolupades pel professorat que imparteix l'assignatura, com a recorreguts urbans, visites a monuments, exposicions, museus, centres d'interpretació, presentacions orals de treballs fets de manera individual o en grup... en les quals l'alumnat pot relacionar i /o aplicar els coneixements adquirits en les classes teòriques. També pot incloure assistència a espais qualificats com el Laboratori d'Història de l'Art i la Cartoteca de la Facultat, la Biblioteca d'Humanitats i altres instal·lacions externes, participació en seminaris especialitzats relacionats amb les assignatures impartides, conferències, congressos, tallers, etc.

AVALUACIÓ

SE1.- Prova final 60%
SE2.- Pràctiques, treballs o activitats complementàries 40%

Es requerirà obtenir almenys el 50% de la nota de la prova escrita per a superar l'assignatura; és a dir, almenys un 5 sobre 10.

A la segona convocatòria no es repeteix cap tipus de treball ni control de lectures, sols es realitza l'examen.

En relació amb quines obligacions té l'estudiant si utilitza IA en les activitats avaluables i per a la declaració responsable d'ús de la IA, veure la "Guia d'actuació per a l'ús responsable de la intel·ligència artificial (IA) en les activitats docents i d'avaluació a la Universitat de València al següent enllaç:
https://www.uv.es/graus/normatives/guia_actuacio_ia_uv.pdf

BIBLIOGRAFIA

Referències bàsiques

BALLART HERNÁNDEZ, Josep; JUAN I TRESSERAS, Jordi, *Gestión del patrimonio cultural*, Barcelona, Ariel, 2001.

CASTILLO RUIZ, José, *Los límites del patrimonio cultural. Principios para transitar por el desorden patrimonial*. Madrid, Cátedra, 2022.

GARCÍA CUETOS, María Pilar, *El patrimonio cultural: conceptos básicos*, Zaragoza, Prensas Universitarias de Zaragoza, 2012.

GONZÁLEZ-VARAS IBÁÑEZ, Ignacio, *Las ruinas de la memoria. Ideas y conceptos para una (im)posible teoría del patrimonio cultural,* México, Siglo XXI, 2014.

GONZÁLEZ-VARAS IBÁÑEZ, Ignacio, *Patrimonio cultural: conceptos, debates y problemas,* Madrid, Cátedra, 2015.

GONZÁLEZ-VARAS IBÁÑEZ, Ignacio, *Conservación del patrimonio cultural: teoría, historia, principios y normas*, Madrid, Cátedra, 2018. Segunda edición revisada y aumentada.

HERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Ascensión, *El patrimonio cultural: la memoria recuperada*, Gijón, Trea, 2002.

LÓPEZ TRUJILLO, Miguel Ángel, *Patrimonio: la lucha por los bienes culturales españoles (1500-1939)*, Gijón, Trea, 2006.

MORALES, Alfredo, Patrimonio histórico artístico. Madrid: Historia 16, 1996.

QUEROL, Ángeles, *Manual de gestión del patrimonio cultural*, Madrid, Akal, 2020. Segunda edición revisada y aumentada.

RIEGL, Aloïs. El culto moderno a los monumentos. Su carácter e inicios, Madrid: Visor, 1987 (1ª ed. en alemán 1903). También, El culto moderno a los monumentos. Su carácter y sus orígenes. Sevilla: Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía, 2007. Comentada por Aurora Arjones Fernández.

TUGORES, Francesca; PLANAS, Rosa, *Introducción al patrimonio cultural*, Gijón, Trea, 2006.

Referències complementàries

ARCINIEGA GARCÍA, Luis. "Enseñanzas de Patrimonio y Museología en la formación universitaria de Historia del Arte en España", 2020, erph Revista Electrónica de Patrimonio Histórico. 2020, 27, p. 142164.

CARRIÓN GÚTIEZ, A. coord., *Planes nacionales de Patrimonio Cultural*, Madrid, Secretaría General Técnica. Centro de Publicaciones. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2015. Disponible en: https://ir.uv.es/kmP71o0

CHOAY, Françoise, *Alegoría del patrimonio*, Barcelona, Gustavo Gili, 2007.

GANAU CASAS, J.: *La protección de los monumentos arquitectónicos en España y Cataluña 1844- 1936: legislación, organización, inventario*, Lleida, 1999.

GARCÍA MORALES, María Victoria; SOTO CABA, Victoria; MARTÍNEZ PINO, Joaquín, *El estudio del Patrimonio Cultural*, Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces, 2017.

GONZÁLEZ VARAS, Ignacio, *El culto a la memoria. Ética y estética,* Madrid, Cátedra, 2023.

HERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Ascensión, *Documentos para la historia de la restauración*, Universidad de Zaragoza, 1999.

JEREZ MOLINER, Felipe (dir): *El patrimoni artístic Valencià. La tasca del Departament d'Història de l'Art de la Universitat de València en els últims 35 anys*. València: Universitat de València, 2020.

MACARRÓN MIGUEL, Ana María, *Historia de la conservación y la restauración desde la Antigüedad hasta finales del siglo XIX*, Madrid, Tecnos, 2013.

MACARRÓN MIGUEL, Ana María, *La conservación y la restauración en el siglo XX,* Madrid, Tecnos, 2004.

MACARRÓN MIGUEL, Ana María; CALVO MANUEL, Ana María; GIL MACARRÓN, Rita, *Criterios y normativas*

en la conservación y restauración del patrimonio cultural y natural, Madrid, Síntesis, 2019.

MARTÍNEZ JUSTICIA, Mª José, *Antología de textos sobre restauración. Selección, traducción y estudio crítico*, Universidad de Jaén, 1996.

MONTERROSO MONTERO, José Manuel. Protección y Conservación del Patrimonio. Principios Teóricos, Santiago de Compostela, Tórculo, 2001.

MUÑOZ COSME, Antonio, La conservación del patrimonio arquitectónico español, Madrid, Ministerio de Cultura, 1989.

NAVASCUÉS PALACIO, Pedro, "La restauración monumental como proceso histórico: el caso español, 1850-1950", *Curso de mecánica y tecnología de los edificios*, Madrid, COAM, 1987, p. 285-329. Disponible en: https://oa.upm.es/7938/

RIVERA BLANCO, Javier. De varia restauratione. Teoría e Historia de la Restauración Arquitectónica, Madrid, Adaba, (2001) 2008.

SEGURA GARCÍA, Germán, *Patrimonio cultural y conflictos armados*. Madrid. Ministerio de Defensa. Secretaría General Técnica, 2024. Disponible en: https://publicaciones.defensa.gob.es/patrimonio-cultural-y-conflictos-armados-libros-ibd.html

TILDEN, Freeman, *La Interpretación de nuestro Patrimonio*, Pamplona, Asociación para la interpretación del Patrimonio, 2006.